

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Менеджменту та адміністрування

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

“бакалавр”

(назва освітнього ступеня)

на тему: “Аналіз розвитку інфраструктури громади, на прикладі
Борсуківської сільської територіальної громади (Тернопільська обл.,
Кременецький р-н, с. Борсуки, вул. Шевченка, 3)

Виконала: студентка IV курсу, групи БА-41
спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування”

(шифр і назва спеціальності)

Пацин Р.О.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник

Мосій О.Б.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Нормоконтроль

Мосій О.Б.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

Сороківська О.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рецензент

Андрушків Б.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль
2023

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту та адміністрування

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Сороківська О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)
« » 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування"

(шифр і назва спеціальності)

студенту Пашин Ростислав Олегович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Аналіз розвитку інфраструктури громади, на прикладі Борсуківської сільської територіальної громади (Тернопільська обл., Кременецький р-н, с. Борсуки, вул. Шевченка, 3)

Керівник роботи Мосій Ольга Бориславівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 23 » 01.2023 року № 4/7-48.

2. Термін подання студентом завершеної роботи 1.06.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи _____

Матеріали фінансово-господарської діяльності Борсуківської територіальної громади

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні засади інфраструктури. Розвиток інфраструктури Тернопільської області
2. Дослідження та аналіз інфраструктури Борсуківської територіальної громади
3. Удосконалення інфраструктури Борсуківської територіальної громади
4. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

1. Загальна характеристика Борсуківської сільської територіальної громади
2. Рівень безробіття у Борсуківській громаді
3. Зайнятість за видами економічної діяльності у Борсуківській громаді
4. Стан житлового фонду у Борсуківській громаді
5. SWOT-аналіз інфраструктурного розвитку Борсуківської сільської територіальної громади
6. Техніко-економічні показники будівництва АЗК
7. Показники ефективності проекту будівництва АЗК
8. Головні показники діяльності молочного кооперативу

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	доц. Окіпний І.Б.		

7. Дата видачі завдання грудень 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні засади інфраструктури. Розвиток інфраструктури Тернопільської області	Лютий 2023	Виконано
2	Дослідження та аналіз інфраструктури Борсуківської територіальної громади	Березень 2023	Виконано
3	Удосконалення інфраструктури Борсуківської територіальної громади	Квітень 2023	Виконано
4	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	Травень 2023	Виконано
	Висновки	Травень 2023	Виконано
	Бібліографія	Травень 2023	Виконано

Студент

_____ (підпис)

Пацин Р.О.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Мосій О.Б.

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Пацин Р.О. Аналіз розвитку інфраструктури громади, на прикладі Борсуківської сільської територіальної громади.

Кваліфікаційна робота бакалавра: 54 сторінки, 10 рисунків, 11 таблиць, 2 додатки, 36 джерел літератури.

Метою роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення інфраструктури громади.

Об'єктом дослідження є розвиток інфраструктури Борсуківської територіальної громади.

Предмет дослідження – процеси розвитку інфраструктури та їх удосконалення.

Практичне значення результатів роботи полягає у внесенні пропозицій щодо розвитку інфраструктури Борсуківської сільської територіальної громади за рахунок створення молочного кооперативу та побудови автозаправного комплексу.

Методи дослідження – аналізу та синтезу, порівняння, прогнозування, узагальнення, аналогії.

Ключові слова: інфраструктура, громада, стратегія розвитку, публічна установа.

SUMMARY

Pashchyn R.O. Analysis of the community infrastructure development (Borsuky village local community as a case study).

Bachelor`s degree thesis consists of 54 pages, 10 figures, 11 tables, 2 appendices, 36 references.

The purpose of the work is to develop recommendations for improving the infrastructure of the village community.

The object of research is development of the infrastructure of Borsuky village territorial community.

The subject of research is the processes of developing and improving community infrastructure.

The practical significance of the results of the work is to develop proposals for improving the efficiency of infrastructure of Borsuky village territorial community through the creation of a dairy cooperative and the construction of a gas station complex.

Research methods – analysis and synthesis, comparison, forecasting, generalization, analogy.

Key words: infrastructure, community, development strategy, public institution.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФРАСТРУКТУРИ. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	9
1.1 Зміст поняття інфраструктури. Розвиток інфраструктури Тернопільської області	9
1.2 Інфраструктура сільської громади	14
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРИ БОРСУКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	18
2.1 Загальна характеристика Борсуківської територіальної громади	18
2.2 Аналіз стану виробничої та соціальної інфраструктури Борсуківської громади.....	23
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ БОРСУКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	30
3.1 Будівництво автозаправного комплексу як спосіб удосконалення інфраструктури громади	30
3.2 Розширення виробничої інфраструктури громади за рахунок створення молочного кооперативу	37
РОЗДІЛ 4. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ	42
4.1 Контроль за ефективністю функціонування системи управління охорони праці.....	42
4.2 Критичні стани людини.....	44
ВИСНОВКИ	49
БІБЛІОГРАФІЯ.....	50
ДОДАТКИ	54

ВСТУП

Актуальність теми. За роки незалежності в українському селі здійснено ряд глибоких структурних реформ, однак тривалий час найгострішими проблемами є високий рівень безробіття, низькі доходи селян, виїзд найактивніших працездатних селян на заробітки закордон. Все це при тому, що у селах проживає третина всього населення країни.

Розвинута інфраструктура є одним із найбільш вагомих факторів які характеризують ріст сільського господарства. Вона не лише дає змогу підвищити якість життя, а й допомагає досягнути інші цілі, поставлені перед сільським господарством. Однак на сьогодні розвиток інфраструктури українського села не задовольняє потреби сільськогосподарського виробництва.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних засад формування інфраструктури громади села.

Завданнями, є:

- дослідити теоретичні засади формування інфраструктури громади;
- проаналізувати діяльність Борсуківської сільської територіальної громади;
- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності Борсуківської сільської територіальної громади;
- обґрунтувати доцільність впровадження будівництва автозаправного комплексу та створення молочного кооперативу.

Об'єктом дослідження є розвиток інфраструктури Борсуківської територіальної громади.

Предмет дослідження – процеси розвитку інфраструктури та їх вдосконалення.

Методи дослідження – аналізу та синтезу, порівняння, прогнозування, узагальнення, аналогії.

Практичне значення результатів роботи полягає у внесенні пропозицій щодо розвитку інфраструктури Борсуківської сільської територіальної громади за рахунок створення молочного кооперативу та побудови автозаправного комплексу.

Інформаційна база дослідження: веб-сайт Борсуківської громади, законодавча база, статистичні дані, навчальні посібники, наукові роботи учених-економістів, матеріали наукових збірників та конференцій, та ін.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФРАСТРУКТУРИ. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1 Зміст поняття інфраструктури. Розвиток інфраструктури Тернопільської області

Сам термін «інфраструктура» (від латинських *infra* – «під», «внизу», та *structura* – «будівля», «розміщення») – це сукупність споруд, будівель, систем і служб, які потрібні для забезпечення галузей матеріального виробництва та життєдіяльності суспільства.

Ті галузі, що обслуговують виробничу і невиробничу сфери економіки називають інфраструктурними, це – комунальне господарство, транспорт, зв'язок, торгівля, енергетика, охорона здоров'я, водопостачання, освіта, кредитно-банківська система тощо. Інфраструктурні галузі сприяють збільшенню обсягів виробництва, розвитку галузей народного господарства, зростанню добробуту населення завдяки ефективному використанню ресурсів та досягнень науково-технічного потенціалу.

Розрізняють: 1) виробничу інфраструктуру (дороги, комунікаційні мережі, склади, порти, банки, біржі, природоохоронні споруди та ін.) та 2) соціальну інфраструктуру (освітні заклади, заклади охорони здоров'я, стадіони, бібліотеки та ін.). Такий умовний поділ пов'язаний з тим, що виробнича інфраструктура обслуговує підприємства, організації, установи, компанії, а соціальна інфраструктура – населення.

Підрозділи організації, які не беруть участі у створенні продукції чи наданні послуг, але своєю діяльністю забезпечують потрібні виробничі умови відносяться до виробничої інфраструктури (підрозділи з матеріально-технічного забезпечення, допоміжні цехи, обслуговуючі цехи, засоби зберігання та передавання інформації, склади, канали продажу продукції та ін.). Заклади соціальної інфраструктури забезпечують освітні, культурні, соціальні, побутові

потреби населення (заклади громадського харчування, спортивні, освітні, культурні, відпочинкові установи, заклади охорони здоров'я, житлово-комунальні заклади, установи соціального захисту населення тощо). Збалансований розвиток обох цих складових інфраструктури є важливим для досягнення високих стандартів життя.

Розвиток Тернопільської області, у тому числі і її інфраструктури регламентується рядом нормативних актів – [27, 33, 34].

Тернопільська область знаходиться на перетині міжнародних доріг і це створює можливості для вигідного розміщення оптових ринків, логістичних центрів, транспортних компаній. Якість автомобільних доріг області значно покращилась завдяки масштабному державному проекту «Велике будівництво». Всього було відремонтовано 277,2 км доріг, 28 мостів. Це вп'ятеро більше ніж за 30 попередніх років. Тернопільщина стала однією із чотирьох областей країни де відремонтовано всі дороги національного та міжнародного значення. На 2022 рік було заплановано ремонт ще 230 км автошляхів, але через початок війни проект було призупинено і частина доріг та мостів області залишились недобудованими.

Тернопілля має залізничне сполучення майже з усіма областями України та сусідніми зарубіжними країнами, проте за останні роки все гостріше постає проблема забезпечення залізничним транспортом потреб економіки області.

Дослідження показало, що з кожним роком покращується покриття мобільним зв'язком – ним покрито 90% області, та 4G-інтернетом – ним покрито 70% області. Проте, тут виникають питання до якості послуг мобільного зв'язку та інтернету. Особливо нарікання мають жителі сільської місцевості та ті, хто подорожують бо якість зв'язку у селах та на дорогах залишається ще досить поганою.

Тернопільщина має багатий природньо-ресурсний, рекреаційний, туристичний потенціал, який може сприяти подальшому розвитку області. Однак екологічна інфраструктура області вимагає розвитку та суттєвої модернізації. На сьогодні багато населених пунктів області займаються сортуванням сміття, але

жоден населений пункт області не займається сміттєпереробкою, тільки третина стічних вод проходять очищення, третина систем водопостачання та водовідведення потребують модернізації, стихійні сміттєзвалища вже стали звичним «атрибутом» кожного населеного пункту.

Війна в країні в черговий раз показала необхідність проведення енергоефективних заходів – використання відновлювальної енергетики та альтернативних видів палива, термомодернізації будівель, використання енергетичного менеджменту для зменшення енергетичної залежності від країни-агресора, для більш раціонального використання обмежених природних ресурсів.

На Тернопільщині функціонує ціла система закладів культури – клуби, бібліотеки, музеї, мистецькі заклади, заповідники. Серед регіонів України Тернопільщина займає перші місця за кількістю пам'яток природи, архітектури, історико-культурної спадщини, місць паломництва, рекреації. В області щорічно проводяться фестивалі, на які з'їжджаються туристи з різних кутків України та закордону.

Хоча щорічно збільшується кількість спортивних об'єктів, так, наприклад, за програмою «Великого будівництва» збудовано новий спорткомплекс у Бережанах, новий спортивний майданчик у Чортківській громаді, реконструйовано спортивний комплекс у Кременці. Проте, розвиток фізкультури та спорту відзначається низькими показниками охоплення населення. Спортивні бази для підготовки спортсменів не відповідають сучасним вимогам.

Вже протягом багатьох років і в обласному центрі і у територіальних громадах відчувається нестача місць у дошкільних навчальних закладах, застарілість матеріально-технічної бази цих закладів. За програмою «Велике будівництво» у 2021 році оновлено п'ять шкіл та один дитячий садок, але на цілу область, звичайно ж, цього не достатньо.

В області діють центри надання соціальних послуг, проте у більшості громад немає служб у справах захисту сімей та виховання дітей, бракує

спеціалістів з соціальної роботи. Особливо гостро ця проблема відчувається на фоні трудової міграції батьків закордон.

Дослідження інфраструктури Тернопільської області демонструє наявність ряду проблем, які заважають стабільному розвитку регіону. Для забезпечення стабільного розвитку регіону доцільно:

- оновити та збільшити кількість одиниць транспорту, і особливо залізничного для кращого сполучення з іншими обласними центрами та зарубіжжям;

- ліквідувати стихійні сміттєзвалища, запровадити роздільне збирання сміття та його переробку;

- створювати нові місцеві туристичні продукти та послуги, розширювати мережу готельно-відпочинкових закладів;

- розробляти спеціальні програми для залучення інвестицій у заходи енергозбереження, модернізації водопостачання та водовідведення, покращення очистки стоків;

- покращити якість покриття регіону сигналами мобільного зв'язку та інтернету;

- відповідно до потреб населення збільшити кількість закладів дошкільної освіти, оновити їх матеріально-технічну базу, підвищувати кваліфікацію персоналу цих закладів;

- оптимізувати мережу лікарняних установ, поповнити їх сучасним діагностичним обладнанням, транспортом, освоювати нові методики лікування;

- покращити матеріально-технічний стан організацій соціальної інфраструктури;

- створювати нові туристичні продукти та популяризувати їх в Україні та закордоном.

У 2022 р. було заплановано виділити на розвиток інфраструктури громад рекордну суму – 132 мільярди гривень [10]. План розподілу фінансової підтримки інфраструктури громад відображено на рисунку 1.1.

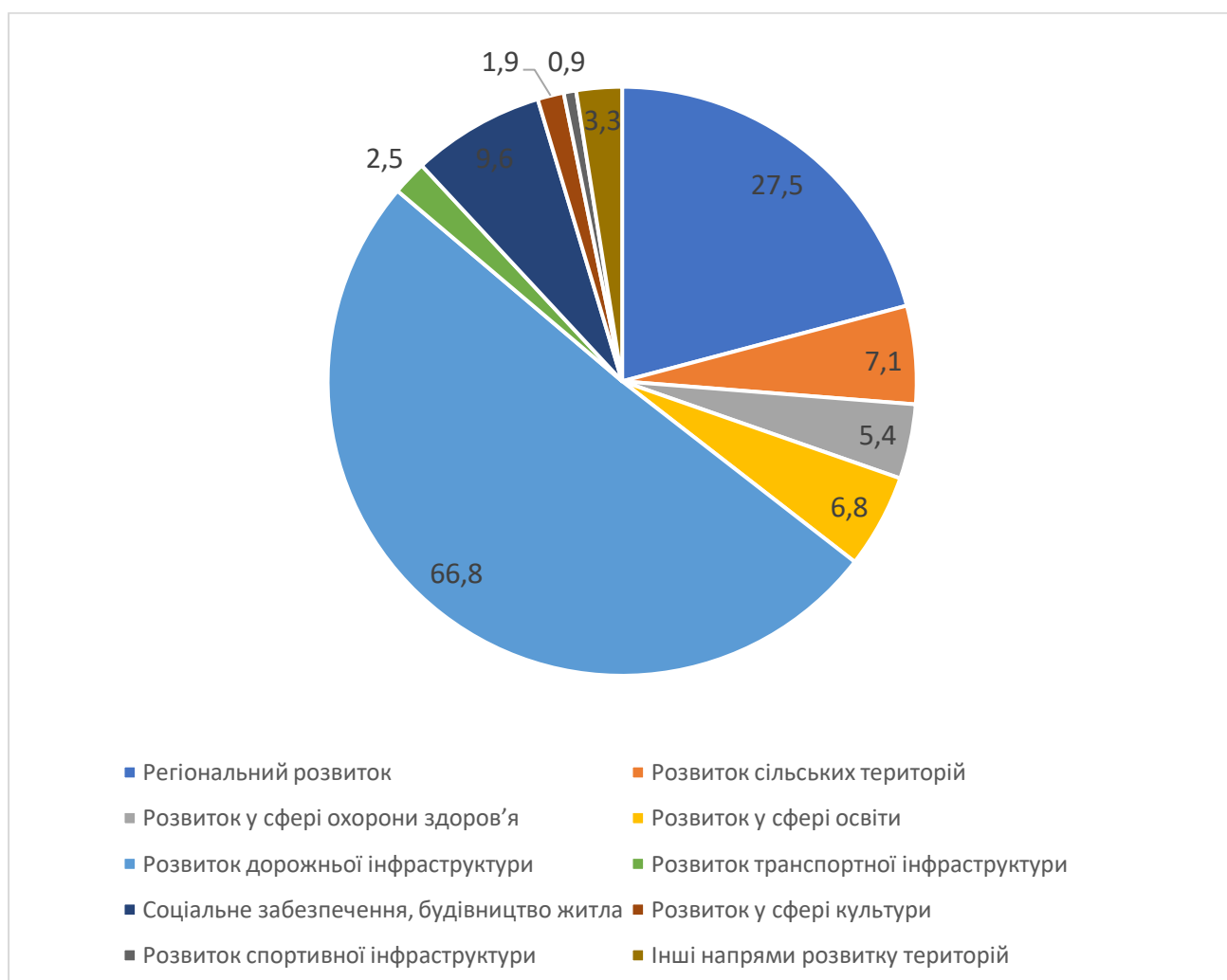

Рисунок 1.1 – Розподіл витрат державного бюджету на розвиток інфраструктури громад у 2022 році, мільярдів гривень

Однак, через широкомасштабні воєнні дії на території України, плани щодо розвитку інфраструктури громад не були реалізовані, більше того, всі види інфраструктури зазнали значних руйнувань та пошкоджень – транспорт і транспортна інфраструктура, енергетика, дорожнє господарство, заклади освіти, спорту, культури, охорони здоров'я.

Станом на 5.09.2022 р. Міністерство регіонального розвитку оцінило загальну суму прямих збитків інфраструктури, вона склала 114,5 мільярдів доларів. В наслідок бойових дій зруйновано 1 тис. 153 спортивних, культурних, туристичних об'єктів. Найбільше постраждали Луганська, Донецька,

Харківська, Київська, Миколаївська, Запорізька області. В загальній сумі збитків найбільша частина припала на житловий фонд та інфраструктуру – 72%.

Після війни для відновлення та модернізації всієї інфраструктури потрібні будуть величезні фінансові ресурси. За оцінками Уряду, сума на відновлення та модернізацію економіки складає 750 млрд дол.

1.2 Інфраструктура сільської громади

Інфраструктура села також поділяється на виробничу та соціальну. Виробнича інфраструктура включає заготівельні пункти сільгосппродукції, кооперативи, ярмарки, аграрні біржі, гуртові ринки, підприємства з переробки с/г продукції, аукціони, кредитні спілки, аграрні товарні біржі тощо. У сільській місцевості інфраструктура агропромислового комплексу покликана забезпечити взаємодію суб'єктів ринку, вільне просування сільськогосподарської сировини і продовольства, ефективне функціонування сільськогосподарського виробництва.

За даними статистики в Україні у 2021 р. функціонувало 1005 сільськогосподарських кооперативів, з них постачальницьких – 87, заготівельно-збутових – 279, переробних – 205, сервісних – 63, багатофункціональних – 159 та інших - 212. У цьому ж році функціонувало 1269 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

У 2020 році Уряд України ухвалив законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сільськогосподарських кооперативів», який створює сприятливі податкові умови для діяльності сільськогосподарських кооперативів, що має стимулювати створення нових кооперативів та збільшення їх частки у виробництві та реалізації с/г продукції. Завдяки підтримці з бюджетів різних рівнів у Тернопільській області почала активно розвиватись сільськогосподарська обслуговуюча кооперація - за 2014-2019 роки кількість кооперативів зросла з 20 до 97 одиниць. Ці кооперативи надають послуги у молочарстві, тваринництві, плодо-овочівництві, рослинництві, бджолярстві.

Спеціальна увага повинна бути приділена розвитку кооперативних структур, їх створенню на території кожної сільської ради, а також, щоб був створений у кожному адміністративному районі хоча б один кооперативний агроторговий дім. Важливим у розвитку і сільськогосподарського ринку є не тільки збільшення кількості інфраструктурних об'єктів, а й також нарощування їх потужностей, якості і стабільності роботи.

В Тернопільській області у 2014-2019 роках почали роботу три фруктових сховища для зберігання ягід і фруктів, їх сортування та фасування. В ці ж роки введено в дію шість сучасних елеваторів для зберігання зерна обсягом 310 тисяч тонн, у той же час нагальною є потреба у вагонах-зерновозах, через їх недостатню кількість нема змоги забезпечити перевезення вирощених зернових у регіоні, і це негативно позначається на виконанні експортних поставок і контрактів.

Розвиток аграрного ринку в Україні не можливий без значної активізації біржової торгівлі. В Україні станом на кінець 2021 року діючими є 200 товарних бірж, і кожного року кількість бірж які працюють на ринку аграрної продукції зменшується. Незважаючи на їх велику кількість, в Україні не створено повноцінного біржового аграрного ринку. Багато товарних бірж приховують реальний стан біржової торгівлі. У Тернопільській області функціонує всього одна аграрна біржа яка торгує деревиною, земельними ділянками, майном.

На даний час діяльність бірж не має значного впливу на розвиток інфраструктури сільськогосподарського виробництва та економіки країни загалом бо перебуває у стані занепаду. Головними причинами неефективної діяльності вітчизняних аграрних бірж, як елемента інфраструктури ринку, є: низький попит на біржовому ринку сільськогосподарської продукції; незацікавленість виробників сільськогосподарської продукції у її реалізації через біржі; відсутність торгівлі ф'ючерсними контрактами та опціонами; слабка поінформованість підприємців про можливості біржового ринку.

Проблема збуту продукції сільгоспвиробниками є актуальною для області оскільки відсутній оптовий ринок с/г продукції. Вона вирішується лише частково

за рахунок виїзної торгівлі та проведення ярмарків у районних та обласному центрах.

За даними Головного управління статистики, у Тернопільській області тільки три кредитних спілки надають позики сільгоспвиробникам.

Соціальна інфраструктура села представлена соціально-побутовими, освітніми, спортивними та культурними закладами покликаними задовольняти потреби селян. Завданнями соціальної інфраструктури села є:

- створення робочих місць і забезпечення заробітною платою та іншими доходами сільського населення;
- забезпечення доступності послуг та їх високої якості;
- підтримка домашніх підсобних господарств як форми самозайнятості;
- розвиток сільського зеленого туризму;
- регулювання трудової міграції сільських жителів;
- навчання та перекваліфікація безробітних селян;
- гарантування оптимального розміру орендної плати за землю та майно;
- надання державної підтримки розвитку підприємництва на селі.

Причиною низьких доходів сільських жителів є відсутність різноманітності у видах зайнятості – селяни практично не мають змоги займатись несільськогосподарською діяльністю. Тенденції у багатьох країнах світу є іншими – промислові підприємства розміщуються у сільській місцевості де є нижчою орендна плата за землю, меншими є витрати на заробітну плату працівникам порівняно з містом. Це стимулює розвиток виробничої та соціальної інфраструктури у селі, сприяє розвитку сфери послуг.

Реформа децентралізації в країні призвела передачу повноважень та ресурсів на рівень громад, це дало можливість освітнім закладам, закладам охорони здоров'я, установам соціального забезпечення надавати більш якісні послуги, відкрились ЦНАПи, де мешканці мають змогу швидко отримати адмінпослуги, громади стали спроможними провести воду, каналізацію, відремонтувати вулиці, дороги та вуличне освітлення.

Функціонування та подальший активний розвиток організацій, підприємств, установ виробничої і соціальної інфраструктури села забезпечить кращі умови життя селян, впливатимуть на виникнення та розвиток нових форм господарювання, розвиток бізнесу, скорочення безробіття, зростання доходів.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРИ БОРСУКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Загальна характеристика Борсуківської територіальної громади

Борсуківська сільська територіальна громада виникла у 2016 році. Центр громади знаходиться у селі Борсуки Кременецького району Тернопільської області. До складу громади увійшли 11 сіл площею 152,6 кв. км, з населенням 6310 осіб. Відстань до обласного центру – 70 кілометрів, до районного центру – 25 км. У 2020 році громаду очолив Кухарський Роман – мешканець цієї громади, успішний підприємець, благодійник, випускник спеціальності «Менеджмент» ТНТУ ім. Івана Пулюя. У додатку Б подано структуру апарату управління Борсуківської сільської територіальної громади. Загальна характеристика громади подана у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика Борсуківської сільської територіальної громади, станом на 1 січня 2022 року

№ п/п	Найменування показника	Показник
1	2	3
1	Чисельність населення, осіб	6 204
2	К-сть населених пунктів, що входять до складу громади, у т.ч.:	11
	с. Борсуки (888 осіб)	
	с. Борщівка (967 осіб)	
	с. Великі Кусківці (518 осіб)	
	с. Нападівка (1069 осіб)	
	с. Передмірка (589 осіб)	
	с. Синівці (271 осіб)	
	с. Піщатинці (503 осіб)	
	с. Снігурівка (459 осіб)	
	с. М. Снігурівка (250 осіб)	
	с. Маневе (340 осіб)	
	с. Чайчинці (450 осіб)	
3	Обсяг доходів громади у 2022 р., грн. у т.ч.:	27268200

Продовж. табл. 2.1

1	2	3
	- освітня субвенція	9119600
	- власні надходження	10870000
	- базова дотація	2634000
	- медична субвенція	2992100
	- додаткова дотація	1596500
4	Площа громади, км. кв.	152,1
5	К-сть закладів, що утримуються за рахунок бюджету ОМС, у т.ч.:	32
	ЗОШ I-III ст.	3
	ЗОШ I-II ст.	2
	ДНЗ	9
	Закладів культури, у т.ч.:	12
	- бібліотеки	6
	- будинки культури	3
	- клуби	3
	- амбулаторії	1
	- ФАП	5
6	ЦНАП	1
7	Станція пожежної безпеки	1

Через територію громади протікає річка Горинь. Наявність родючих ґрунтів (12 тисяч гектарів угідь, включаючи 10 тисяч гектарів ріллі) та відповідних кліматичних умов сприяють веденню с/г, найбільш важливими галузями якого є землеробство і тваринництво.

Від назви річки отримав свою назву один з найпотужніших сільгоспвиробників області та України – агрофірма «Горинь». Агрофірма є найбільшою бюджетоутворюючою організацією Борсуківської територіальної громади. Кожного року агрофірма отримує високі врожаї зернових культур. Аграрне господарство велику увагу надає розвитку тваринництва, а саме, вирощуванню племінної худоби. Із 6 племінних заводів Тернопільської області 2 знаходяться в агрофірмі «Горинь». За 2020 рік у господарстві виготовили 14 тис. тон молока. Середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у виробництві - 335 чол., середньомісячна заробітна плата - 14 100 грн.

У громаді є також дрібні фермери. Майже кожне домогосподарство у с. Снігурівка вирощує капусту та пропонує її на вітчизняні оптові ринки. Вирощування полуниці і малини стало прибутковим для багатьох сімей. У селі

Чайчинці вирощують спаржу, яку закупають елітні ресторани. У селі Борсуки як лікарську сировину вирощують мальви.

Наявність значних водних ресурсів (майже 800 га) є ще однією особливістю громади. Коло села Борсуки знаходиться одне з найбільших у Тернопільській області водосховище площею 450 га де функціонує рибне господарство «САЗАН» де вирощують для вітчизняного та іноземних ринків коло 200 тон риби на рік.

Рослинний і тваринний світ громади є справжнім її багатством - 1200 га лісових насаджень, букова лісосмуга, що охороняється державою, джерела, озеро є окрасою громади. У мальовничій місцині облаштовано табір відпочинку «Лісова казка» - заклад, який може приймати 150 дітей одночасно.

Реформа децентралізації позитивно вплинула на життя у Борсуківській громаді. Всього за декілька років зроблено багато великих справ - відкрито Центр надання адміністративних послуг де громадяни отримують коло 120 послуг; у селах капітально відремонтовано найбільш проблемні ділянки доріг; замінено вікна, двері та дах в дитячих садках та школах; освітлено вулиці та прокладено тротуари; обладнано дитячі ігрові майданчики; придбано техніку для здійснення благоустрою територій; збудована та відкрита медична амбулаторія у с. Борсуки; забезпечено функціонування підрозділу місцевої і добровільної пожежної охорони; заплановано будівництво центрального водопроводу та дитсадка.

Важливою проблемою громади є високий рівень безробіття. Тернопільська область серед областей України за рівнем безробіття знаходиться на першому місці. У той же час, рівень безробіття у громаді є ще вищим ніж по Тернопільській області на 2,8%. навантаження на одну вакантну посаду складає 4 чол. – цей показник теж є вищим ніж по області. Інформацію про основні показники щодо рівня зайнятості та безробіття на території Борсуківської ТГ наведено в таблиці 2.2 та на рисунку 2.1.

Таблиця 2.2 - Рівень безробіття у Борсуківській громаді

Показники	2020 рік	
	Громада	Область
Рівень безробіття %	15	12,2
Навантаження зареєстрованих безробітних на 1 вакантну посаду, осіб	4	3

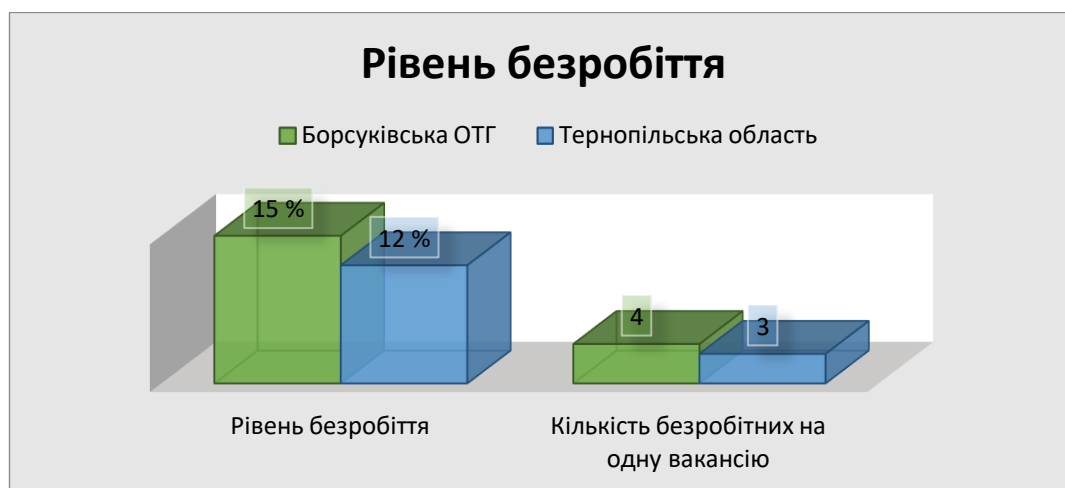

Рисунок 2.1 – Рівень безробіття у Борсуківській громаді

Можливості працевлаштування у громаді самі мешканці визнають незадовільними і найбільшою проблемою громади (див. рис. 2.2).

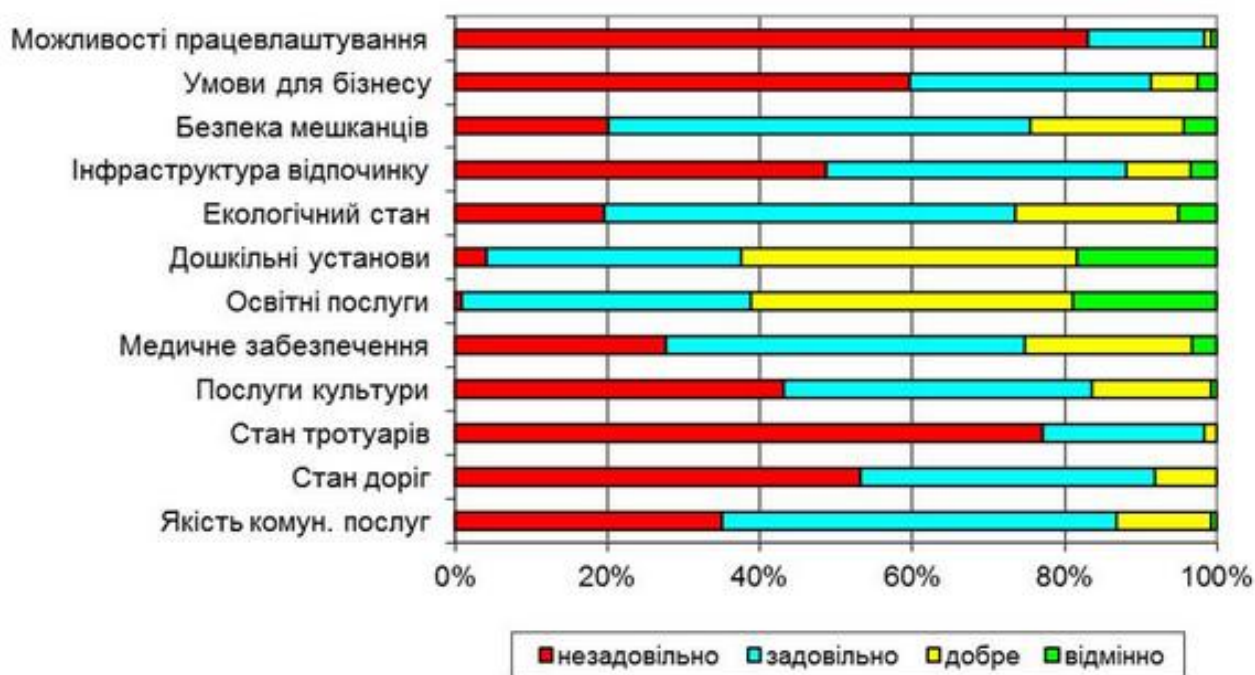

Рисунок 2.2 – Найбільші проблеми Борсуківської громади (результати опитування мешканців)

Показники зайнятості мешканців громади відображено на рисунку 2.3.

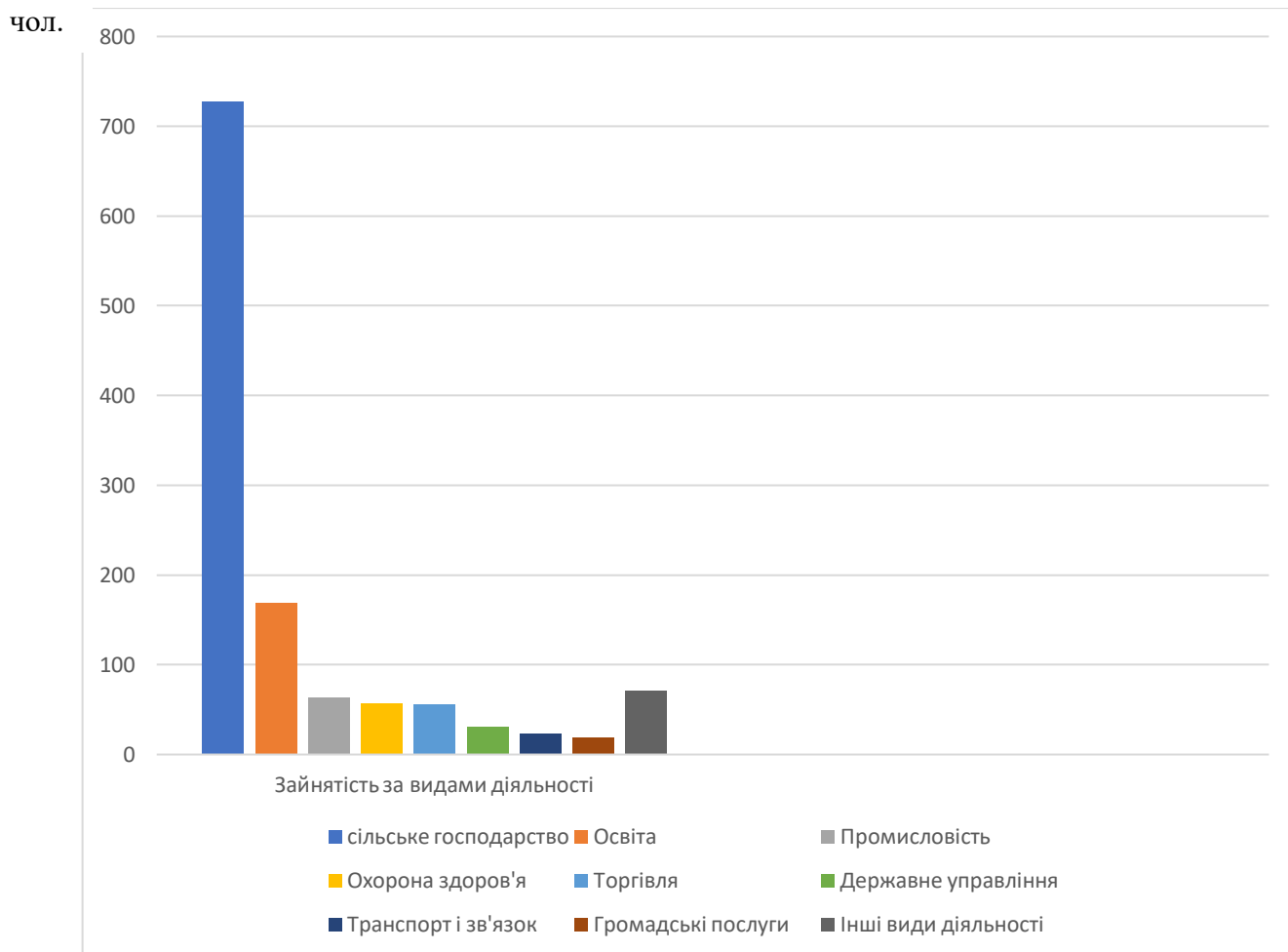

Рисунок 2.3 - Зайнятість за видами економічної діяльності у Борсуківській громаді

Найбільша зайнятість працездатного населення припадає на сферу сільськогосподарського виробництва (див. рис. 2.3) – 720 чол., в інших сферах задіяно набагато менше населення. У громаді зареєстровано 38 юридичних осіб та 86 фізичних осіб підприємців. В основному вони зайняті теж у сільському господарстві.

2.2 Аналіз стану виробничої та соціальної інфраструктури Борсуківської громади

Транспортна інфраструктура і зв'язок

Пасажиро-вантажні перевезення на сьогодні мають провідне значення в розвитку громади. Саме цей вид перевезень виконує соціальну функцію та сприяє економічному розвитку громади. Транспорт забезпечує:

- перевезення школярів до навчальних закладів;
- перевезення пасажирів між населеними пунктами громади та до міста;
- сполучення між підприємствами, установами громади, налагодження ефективної системи комунікацій;
- перевезення вантажів;
- доставку товарів до споживачів.

Система доріг усередині ТГ збалансована і є такою, що може забезпечити доступність всіх територій та населених пунктів. Центральні садиби сіл ТГ майже всі сполучені автодорогами з твердим покриттям з центром громади. Всі села сполучені автошляхами з твердим покриттям з містом. Стан доріг всіх категорій в цілому є задовільний.

Вже на першому році свого існування Борсуківська громада разом із службою автомобільних доріг профінансувала ремонт дороги "Ланівці-Вишнівець", загальною протяжністю 30 кілометрів (протяжність в межах громади 12 км).

Дорога С 201702 Катеринівка-Борсуки - дорога місцевого значення з асфальтним покриттям, стан задовільний, протяжність в межах громади 8 км. Дорога С 201020 Борсуки-Синівці - дорога місцевого значення з асфальтним покриттям, стан задовільний, протяжність в межах громади 3.4 км. До кожного населеного пункту пролягають дороги з асфальтним покриттям, яке знаходиться в задовільному стані. Також є близько 60 доріг у населених пунктах з ґрунтовим та щебеним покриттям. Транспортне сполучення між населеними пунктами забезпечується громадським транспортом. Всі населені пункти мають транспортне сполучення з м. Ланівці. Відстань до обласного центру від центру

громади – 70 км. Наявна потреба у покращенні транспортного сполучення з м. Тернопіль, смт. Вишнівець, м. Кременець.

Час доїзду на автомобілі до центру громади с. Борсуки складає до м. Ланівці -15 хв., до м. Тернопіль – 50-60 хв.

Існуюча придорожня інфраструктура на автомобільних дорогах у Борсуківській ТГ тільки частково забезпечує безпечні умови дорожнього руху. Відсутні великі заклади сервісу з необхідним асортиментом послуг – в основному це об'єкти, що надають окремі види послуг.

Формування ефективної транспортної системи розширює можливості взаємодії та спілкування людей, підвищує їх мобільність, дає доступ до всіх життєво необхідних процесів, сприяє зростанню економічного потенціалу громади, створенню нових робочих місць. У перспективі громада повинна:

- розробити транспортну стратегію;
- вдосконалити мережу доріг (реконструкція, будівництво, капітальний, поточний ремонт та експлуатація);
- організувати безпечну та надійну роботу транспортної системи.

Інфраструктура зв'язку.

Кількість підключень абонентів до мобільного зв'язку 90%, та до мережі Інтернету – 70%, проте якість і одного і другого бажає бути кращою, а отже, це є фактором який стримує розвитку освіти, науки, управління. Представлення громади в світовій мережі досить незначне. Послуги Інтернет зв'язку надають фірми «Агроком», «Укртелеком» «Біттернет», які охоплюють усі населені пункти Борсуківської ТГ. Швидкість з'єднання від 2 до 100мб\с. Кількість абонентів постійно зростає, доступом до мережі Інтернет забезпечені усі навчальні заклади.

Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура

Весь житловий фонд у Борсуківській сільській територіальній громаді представлений приватними будинками та квартирами в кількості 1672 одиниць.

Таблиця 2.3 - Стан житлового фонду у Борсуківській громаді

Показники	2020
Заселені будинки разом, одиниць у тому числі:	1672
- індивідуальні будинки, одиниць	1672
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі	123,6
% помешкань, підключених до комунального водопостачання	13
% помешкань, підключених до комунального газопостачання	83

Інфраструктура торгівлі та послуг

Мережа торгівельних закладів представлена закладами у кожному населеному пункті – це продовольчі магазинами та заклади змішаної торгівлі. Закладів громадського харчування немає. Підприємства побутового обслуговування населення на території Борсуківської ТГ відсутні.

На території громади наявні кілька ділянок для розміщення туристичних та відпочинкових об'єктів. У селі Борщівка розташований оздоровчий табір «Лісова казка». На даний час табір працює на 40% своїх можливостей, потребує капітального ремонту і залучення значних фінансових ресурсів.

Комунальна інфраструктура та інженерні мережі

Постачання питної води для населення здійснюється через мережі водопостачання тільки у кількох населених пунктах громади з невеликою протяжністю мереж. Забезпечення централізованим водопостачанням у селах знаходиться в межах від 5 до 15%. Все інше населення громади має доступ до водопостачання через індивідуальні колодязі та свердловини. Водовідведення представлене індивідуальними вигрібними ямами (септиками).

Тривалий час у водопостачання сіл кошти практично не вкладались, і це призвело до старіння систем і обладнання. Ремонтні роботи проводяться тільки ситуаційно на аварійних об'єктах і, як наслідок, в цілому надійність системи неухильно знижується і в цілому її стан можна вважати аварійним.

Всі населені пункти Борсуківської ТГ забезпечені централізованим газопостачанням. Природним газом опалюються усі адміністративні приміщення, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я. В умовах підвищення тарифів на природний газ більш населення громади віддає перевагу альтернативним видам опалення. Найчастіше використовується дрова. Утеплення домівок та заміна вікон зменшує обсяги використання блакитного палива. Кожен населений пункт Борсуківської територіальної громади 100% забезпечений подачею електроенергії.

Соціальна інфраструктура

Мережа закладів освіти. Однією з проблем навчальних закладів громади є низька наповнюваність класів - вона є однією з найнижчих у Тернопільській області (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади Борсуківської ТГ

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Кількість дошкільних закладів, одиниць	6	6	6	6
Кількість дітей в дошкільних закладах, осіб	118	120	116	120
Завантаженість дошкільних закладів	106	108	104	105
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, од.	6	6	6	6
Кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	404	408	408	406
Кількість вчителів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	130	134	125	125

Мережа закладів охорони здоров'я. Медична мережа Борсуківської територіальної громади нараховує 1 лікарську амбулаторію та 4 фельдшерсько-акушерських пунктів 1 фельдшерський пункт. ФАПи відіграють важливу роль тоді як жителі сіл мають обмежений доступ до лікувальних закладів. Лікарська амбулаторія повністю забезпечена лікарями. Проблемними залишаються

питання матеріально-технічного оснащення закладів, їх забезпеченості транспортними засобами, не достатнього фінансування.

Таблиця 2.5 - Перелік та опис закладів освіти у Борсуківській громаді

№ п\п	Назва і місце розміщення	Рік побудови	Проектна потужність	Наповненість	Основна проблема
1	Борсуківська ЗОШ I-III ст.	1973 рік	320 осіб	94 учні (8,5 уч.)	
2	Борщівська ЗОШ I-III ст.	1951 рік	200 осіб	88 учнів (8 уч.)	
3	Великокусовецька ЗОШ I-II ст.	1973 рік	192 особи	39 учнів (4,3 уч.)	Малокомплектна школа
4	Нападівська ЗОШ I-II ст.	1985 рік	320 осіб	92 учні (10,2 уч.)	
5	Передмірська ЗОШ I-II ст.	1963 рік	192 особи	66 учнів (7,3 уч.)	
6	Синовецька ЗОШ I-II ст.	1935 рік	80 осіб	29 учнів (3,2 уч.)	Малокомплектна школа
7	Борсуківський КДНЗ	2012 рік	30 осіб	30 дітей	Знаходиться у пристосованому приміщенні (приміщення сільської ради)
8	Борщівський КДНЗ	1968 рік	16 осіб	34 дитини	
9	Великокусовецький КДНЗ	1973 рік	12 осіб	13 дітей	Знаходиться у приміщенні школи
10	Нападівський КДНЗ	1985 рік	30 осіб	26 дітей	Знаходиться у пристосованому приміщенні
11	Передмірський КДНЗ	1973 рік	14 осіб	21 дитина	Знаходиться у приміщенні школи
12	Синовецький КДНЗ	1935 рік	10 осіб	5 дітей	Знаходиться у приміщенні школи

Заклади культури. На території Борсуківської громади знаходиться шість сільських будинків культури і клубів загальною місткістю 760 чол. (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Місткість споруд культурно-спортивного призначення

Споруда	Скільки відвідувачів вміщує, чол.
«Борщівський сільський будинок культури» Борсуківської сільської ради Лановецького району Тернопільської області	220
«Борсуківський сільський будинок культури» Борсуківської сільської ради Лановецького району Тернопільської області	150
«Великокусовецький сільський будинок культури» Борсуківської сільської ради Лановецького району Тернопільської області	120
«Нападівський сільський клуб» Борсуківської сільської ради Лановецького району Тернопільської області	100
«Передмірський сільський клуб» Борсуківської сільської ради Лановецького району Тернопільської області	100
«Синовецький сільський клуб» Борсуківської сільської ради Лановецького району Тернопільської області	70
Всього, чол.	760

Проведений SWOT-аналіз інфраструктурного розвитку Борсуківської громади (див. табл. 2.7) виявив її сильні та слабкі сторони, можливості для розвитку інфраструктури та загрози зі сторони зовнішнього середовища.

Таблиця 2.7 – SWOT-аналіз інфраструктурного розвитку Борсуківської сільської територіально громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
Інфраструктурний розвиток	
Пряме автобусне та залізничне сполучення з обласним центром	Транспортна віддаленість громади від обласного центру
Наявність шкіл, будинків культури, дитячих садків	Високий рівень безробіття, відсутність диференціації видів зайнятості
Розвинуте сільське господарство	Слабкий розвиток малого бізнесу
Наявність розгалуженої мережі електро- та газопостачання	Слабка організація роботи закладів, де б школярі проводили вільний від навчання час
Наявність 4G інтернету	Не якісні дороги і тротуари
Можливості	Загрози
Інфраструктурний розвиток	

Продовж. табл. 2.7

Місцева влада зацікавлена у поліпшенні інвестиційного клімату	Незадовільний стан транспортної інфраструктури, поганий стан частини автомобільних шляхів.
Участь у державних регіональних проєктах	Посилення конкуренції між громадами за державні ресурси
Можливість розпоряджатися землями за межами населених пунктів	Слабке використання сучасних інструментів розвитку територій
Земельні ділянок придатні для комерційного та іншого використання	Війна у країні не сприяє притоку інвестицій

Проблемними питаннями громади на сьогодні є: розвиток малого бізнесу, кооперативного руху та використання вільних земельних ділянок. На даний час на території Борсуківської ТГ не створено жодного кооперативу, хоча є достатній потенціал. Створення кооперативу сприятиме збільшенню доходів громадян та розвитку самозайнятості.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ БОРСУКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Будівництво автозаправного комплексу як спосіб удосконалення інфраструктури громади

Для розвитку інфраструктури громади, зростання дохідної частини бюджету, збільшення кількості робочих місць пропонуємо побудувати автозаправний комплекс у селі Борсуки.

Будівництво автозаправного комплексу приносить прибутки бо податок на підакцизні товари залишається громаді. За ці кошти громада могла б реалізувати ряд соціальних проєктів – ремонт шкіл і дитячих садків, ремонт доріг, тротуарів, освітлення вулиць тощо.

Через територію громади проходить дорога Т-2009 Ланівці-Вишнівець – дорога місцевого значення з асфальтним покриттям, стан задовільний, протяжність – 17 км в межах громади.

На території Борсуківської громади є декілька автозаправних станцій, але немає саме автозаправного комплексу де є приміщення для обслуговування водіїв (станція діагностики, ремонту і технічного обслуговування транспорту, мийка автомобілів, парковка), споруда для обслуговування пасажирів (кафе швидкого харчування і торговий центр, мотель). Потрібна територія під автозаправний комплекс разом із зеленими насадженнями та майданчиком для контейнерів зі сміттям – 3,46 га.

Прогнозована кількість персоналу становитиме 42 особи:

- в кафе і торговому центрі - 25 осіб;
- в motelі - 7 осіб, кількість motelних номерів – 14;
- працівників АЗС - 4 особи;
- працівників СТО – 6 осіб.

Рисунок 3.1 – Вигляд пропонованого АЗК

Парковка матиме 30 місць. Місця для паркування передбачено для автомобілів працівників комплексу та водіїв, для потреб відвідувачів кафе швидкого харчування та мотелю.

Кількість автомобілів постійно збільшується, на паливні матеріали завжди є стабільний попит, і не дивлячись на постійне зростання цін, автозаправний бізнес процвітає. Відсутність автозаправної станції викликає дискомфорт у водіїв. Автозаправна станція повинна відповідати найвищим європейським стандартам і пропонувати цілий ряд додаткових послуг. Проєкт АЗС реалізується із врахуванням ряду параметрів: кількість бензоколонок – 4; кількість заправлених авто в день – 120.

Станція техобслуговування має бути на два пости, біля станції розміщуватиметься автомийка. Довкола СТО на відстані 15 м повинна бути санітарно-захисна зона. Споруда СТО розміщується на нормативній протипожежній відстані від резервуарів палива.

Для забезпечення електроенергією об'єктів АЗК передбачається встановлення трансформаторної підстанції потужністю 250 кВА. Підключення трансформаторної підстанції здійснюватиметься підземним кабелем до лінії

електропостачання. Підключення має відповідати технічним умовам Лановецького РЕМ ПАТ «Тернопільобленерго».

Основою транспортної інфраструктури є автодорога, яка одночасно і є головною вулицею села – вулицею Миру. Ця вулиця має зручний зв'язок з іншими населеними пунктами Борсуківської громади.

Головними споживачами електроенергії є: технологічне обладнання; вентиляційне обладнання і обладнання кондиціонування; системи електричного опалення адміністративних приміщень; вуличне освітлення та освітлення приміщень; господарсько-питні насоси; працівники та клієнти.

Вся територія АЗК умовно поділяється на три ділянки: 1) приміщення торгового центру, кафе і мотелю; 2) автозаправна станція; 3) станція техобслуговування і парковка. Техніко-економічні показники будівництва АЗК наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Техніко-економічні показники будівництва АЗК

Назва показника	Значення показника
Територія в межах проекту, га у тому числі:	3,46
Площа ділянок проектування	1
ділянка 1, га	0,3
ділянка 2, га	0,3
ділянка 3, га	0,4
Територія загального користування (дорога, вулиця), га	1,2
Зелені насадження, га	0,4
Площа забудови, га	0,1
Площа проїздів і пішохідних проходів, га	0,52
Площа зеленої зони, га	0,24
Чисельність працівників, особи	42
Відкриті автостоянки, автомісць	30
Санітарно-захисні зони, га	1,1

Термін будівництва АЗК становитиме 10 місяців. Таким чином на рисунку 3.2 покажемо сітковий графік виконання будівельно-монтажних робіт з будівництва АЗК.

Рисунок 3.2 - Сітковий графік виконання будівельно-монтажних робіт з будівництва АЗК

Розрахунок витрат по проєкту будівництва АЗК наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Витрати на будівництво АЗК

Витрати	Вартість, грн.
Основні фонди і нематеріальні активи	6175000
Підготовка проєктної документації	55000
Інженерна підготовка території	250880
Організація резервуарного парку	278960
Конструкторський проєкт	247100
Інженерне обладнання мереж	192820
Будівельні роботи	57900
Оснащення приміщень	19800
Установка і монтаж систем керування	61340
Приймально-здавальні роботи	11200
Разом	7350000

Далі розрахуємо головні показники економічної ефективності проєкту та занесемо їх у таблицю 3.3. Відповідно до проведених розрахунків, чистий прибуток досягається організацією вже в перший рік її діяльності.

Таблиця 3.3 - Показники ефективності проєкту будівництва АЗК

Показник	2024	2025	2026	2027	2028	2028
Дохід від реалізації	2935384	293538,4	293538,4	293538,4	293538,4	293538,4
ПДВ	40055	4005,5	4005,5	4005,5	4005,5	4005,5
Разом змінні витрати	5620355	562035,5	562035,5	562035,5	562035,5	562035,5
Трудові витрати	28680	2868	2868	2868	2868	2868
Відрахування на соц. потреби	10960	1096	1096	1096	1096	1096
Орендна плата за землю	1000	100	100	100	100	100
Амортизація споруд	368	36,8	36,8	36,8	36,8	36,8
Амортизація обладнання	5950	595	595	595	595	595

Продовж. табл.3.3

Загальновиробничі витрати	1500	150	150	150	150	150
Разом постійних витрат	48458	4845,8	4845,8	4845,8	4845,8	4845,8
Всього витрат	5668813	566881,3	566881,3	566881,3	566881,3	566881,3
Валовий прибуток	151878	15187,8	15187,8	15187,8	15187,8	15187,8
Чистий прибуток / збитки	150750	15075	15075	15075	15075	15075

При реалізації проекту необхідно мати уявлення про майбутні результати від реалізації проекту, оскільки проект, який не дасть відповідного ефекту, безперспективний, і ніхто не вкладатиме в нього кошти.

До впровадження проекту потрібно розрахувати декілька показників. Основними з таких показників є: рентабельність, термін окупності, чиста теперішня вартість проекту.

Рентабельність проекту - поняття, що характеризує економічну ефективність проекту. Для кількісного виміру рентабельності в цілому по проекту (Р) використовують формулу 3.1.

$$P = (\Pi / В) * 100\%, \quad (3.1)$$

де Π – прибуток від реалізації проекту;

$В$ – витрати на реалізацію проекту.

Рентабельність проекту становить 12,3%.

Період окупності визначається за формулою 3.2.

$$ПО = КЗ / ГН, \quad (3.2)$$

де $КЗ$ – капітальні затрати;

$ГН$ – грошові надходження.

$$ПО = 7\,350\,000 / 2\,935\,384 = 2,5 \text{ року.}$$

Для даного проекту період окупності становить 2,5 року. Термін окупності для подібних проектів становить від 2 до 5 років.

Чиста теперішня вартість інвестиційного проекту (ЧТВ) визначається за формулою 3.3:

$$\text{ЧТВ} = \text{ТВ} - \text{П}, \quad (3.3)$$

де ТВ – теперішня вартість майбутнього грошового потоку визначається так:

$$\text{ТВ} = \text{ГН}_p * P, \quad (3.4)$$

де ГН_p – грошові надходження за рік;

P – кількість років;

П – початкові інвестиції.

$$\text{ТВ} = 2935384 * 6 = 17612304 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧТВ} = 17\,612\,304 - 7\,350\,000 = 10\,262\,304 \text{ грн.}$$

Теперішня вартість майбутнього грошового потоку проекту вища за суму інвестицій ($\text{ЧТВ} > 0$), тому проект можна реалізувати.

3.2 Розширення виробничої інфраструктури громади за рахунок створення молочного кооперативу

Аграрний сектор є важливою частиною економіки не тільки області, а й загалом України. У 2021 році в Тернопільській області функціонувало більше тисячі сільськогосподарських організацій різних форм власності. Третина валової с/г продукції була вироблена домашніми господарствами.

Найбільш вагома частка промислового комплексу області припадає на виробництво харчових продуктів – 39,1% (див. рис. 3.3).

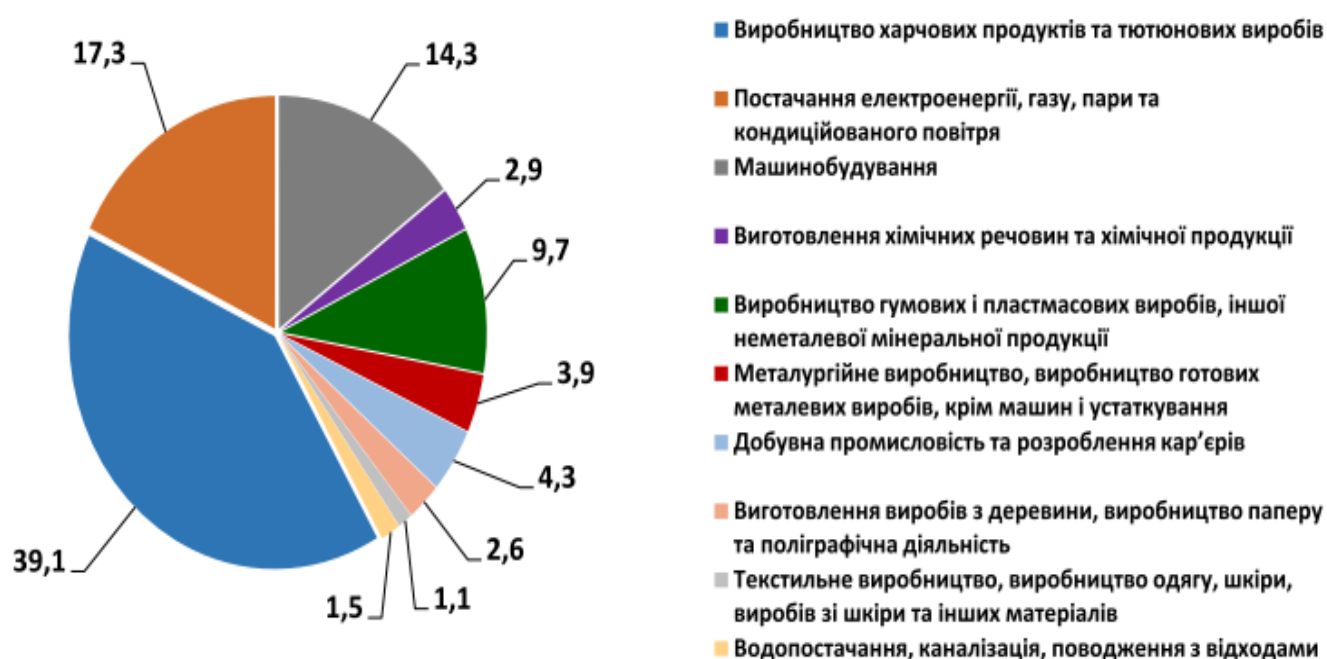

Рисунок 3.3 – Частка реалізованої промислової продукції у Тернопільській області за основними видами діяльності у 2019 році, %

В структурі харчової галузі пріоритетною є молочна галузь, на неї припадає 12% із загального об'єму реалізованої в Тернопільській області харчової продукції (див. рис. 3.4).

Поряд з тим, що виробництво молочної продукції займає вагому частку у харчовій галузі Тернопільської області, поголів'я корів щорічно зменшується. Так, у 2019 році поголів'я корів в області становило 86,5 тисяч голів, що на 19,1%

менше ніж їх було у 2014 році. І це при тому, що споживання сільськогосподарської продукції, і особливо органічної на внутрішньому і світовому ринках відзначається тенденцією стабільного зростання.

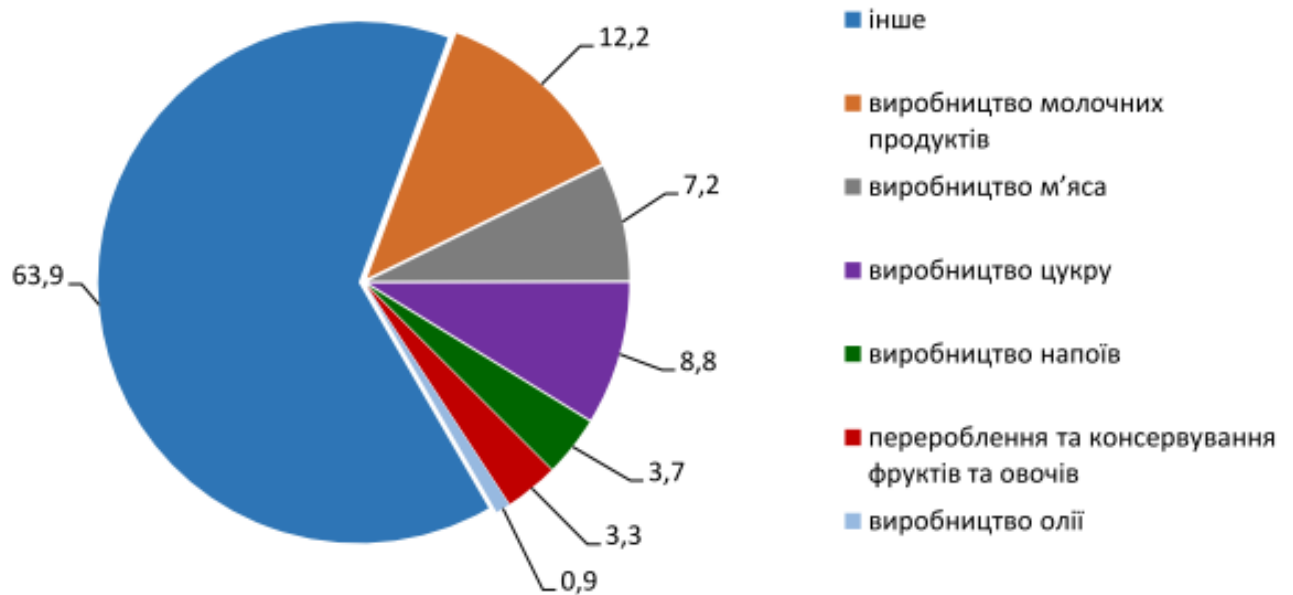

Рисунок 3.4 – Структура харчової галузі промисловості Тернопільської області у 2019 році, %

Аграрний ринок може ефективно функціонувати тільки за наявності необхідної інфраструктури, елементи якої забезпечують взаємодію суб'єктів сільськогосподарського ринку і вільний рух сировини і товарів в межах області. Одним з елементів інфраструктури аграрного ринку є кооперативи. За п'ять років з 2014 по 2019 роки їх кількість в Тернопільській області збільшилась майже в п'ять разів – з 20 до 97 одиниць. Кооперативний рух в області повільно набирає обертів. Закордонний досвід господарювання на селі показує, що саме кооперація може забезпечити достойні доходи фермерам і домашнім господарствам. Вітчизняні та закордонні великі підприємства харчової промисловості зацікавлені купувати значні об'єми с/г продукції, а це дає можливість зробити об'єднання малих і середніх виробників аграрної продукції в кооперативи.

Діяльність кооперативів регулюється Законами України «Про кооперацію» та «Про сільськогосподарську кооперацію». Останній з них визначає правові,

економічні, організаційні, фінансові та технічні умови створення і управління виробничими та обслуговуючими сільськогосподарськими кооперативами.

Серед фермерських господарств галузь виробництва молока займає важливе місце. Не дивлячись на те, що ринок молочної кооперації в Україні відносно новий, але він поступово розвивається, бо дає змогу спільно займатись тим, що робити поодиночі не вигідно чи важко. Кооперація сприяє збереженню якості продукції, її просуванню на ринку, створенню нових робочих місць на селі. Світовий досвід знає чимало прикладів успішного функціонування молочної кооперації. Можна сподіватись, що в Україні загалом, і в Тернопільській області, зокрема, молочна кооперація ставатиме популярною і прибутковою справою.

Створення молочних кооперативів також матиме соціально-економічний ефект – частина податків залишатиметься на «місці» і ці кошти можна буде спрямувати на підтримання соціальних проєктів розвитку громади. І все це разом сприяє зростанню добробуту сільського населення. Молочна кооперація – це також можливість подолати кризу в тваринництві.

Пропонуємо створити в Борсуківській громаді молочний кооператив. Заснування молочного кооперативу починається з того, що:

1) в першу чергу ініціатор створення молочного кооперативу (в майбутньому його директор) складає бізнес-план або ж подає грантовий проєкт якщо планується залучення коштів зовнішніх інвесторів;

2) ініціатор створення молочного кооперативу проводить інформаційну кампанію про те, які переваги дасть селянам приєднання до кооперативу. В Україні цей етап є дуже важливим і складним, адже селяни плутають кооперацію з колгоспами і не довіряють цій ідеї, або ж не хочуть нічого змінювати, тому їх доводиться довго переконувати в раціональності цього проєкту. Для ефективної роботи потрібно об'єднати господарів хоча б сорока корів;

3) коли селяни виявляють згоду, тоді провести їх навчання як правильно доглядати за коровами щоб збільшити надої, як доглядати за телятами і пасовищем, як робити запаси кормів на зиму;

4) кожен учасник кооперації підписує договір-доручення, відповідно до якого господар доручає кооперативу молоко для його збору, охолодження та подальшої реалізації. Ініціатор проєкту веде перемовини із декількома молокозаводами і обирає той, який пропонує найбільш вигідну ціну молока;

5) силами селян розчищається і удобрюється мінеральними добривами (змінні витрати) пасовище з метою нарощування надоїв;

б) закуповуються електропастух і огорожа для пасовища, поїлки для корів, доїльні апарати, холодильне устаткування для зберігання молока на 1200 літрів, створюється лабораторія для визначення якості і жирності молока (капітальні витрати). Приймаються на роботу: а) доярка, яка тричі на день на пасовищі доїть корів; б) ветеринар який здійснює ветеринарний супровід корів (щеплення, штучне запліднення, УЗД та ін.), це потрібно бо молоко приймають тільки від здорових корів. Заробітна плата доярки, ветеринара, директора, бухгалтера складають змінні витрати по проєкту. Також до змінних витрат включено витрати на електроенергію і на періодичний ремонт техніки і приміщень.

Розрахунок витрат на організацію молочного кооперативу у Борсуківській громаді наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Головні показники діяльності молочного кооперативу

Показники	1 рік	2 рік	3 рік
Капітальні витрати, грн.	2700000	-	-
Амортизація, грн.	900000	900000	900000
Змінні витрати, грн.	170000	170000	170000
Дохід, грн.	1256000	1256000	1256000
Чистий прибуток, грн.	186000	186000	186000

Капітальні затрати по проєкту складають 2 700 тис. грн., загальний дохід за три роки складає 5 580 тис. грн. Ми порахували показники проєкту: чистий прибуток – становить 186 тис. грн., період окупності – становить три роки.

Переваги які отримують селяни від роботи кооперативу (див. рис. 3.5):

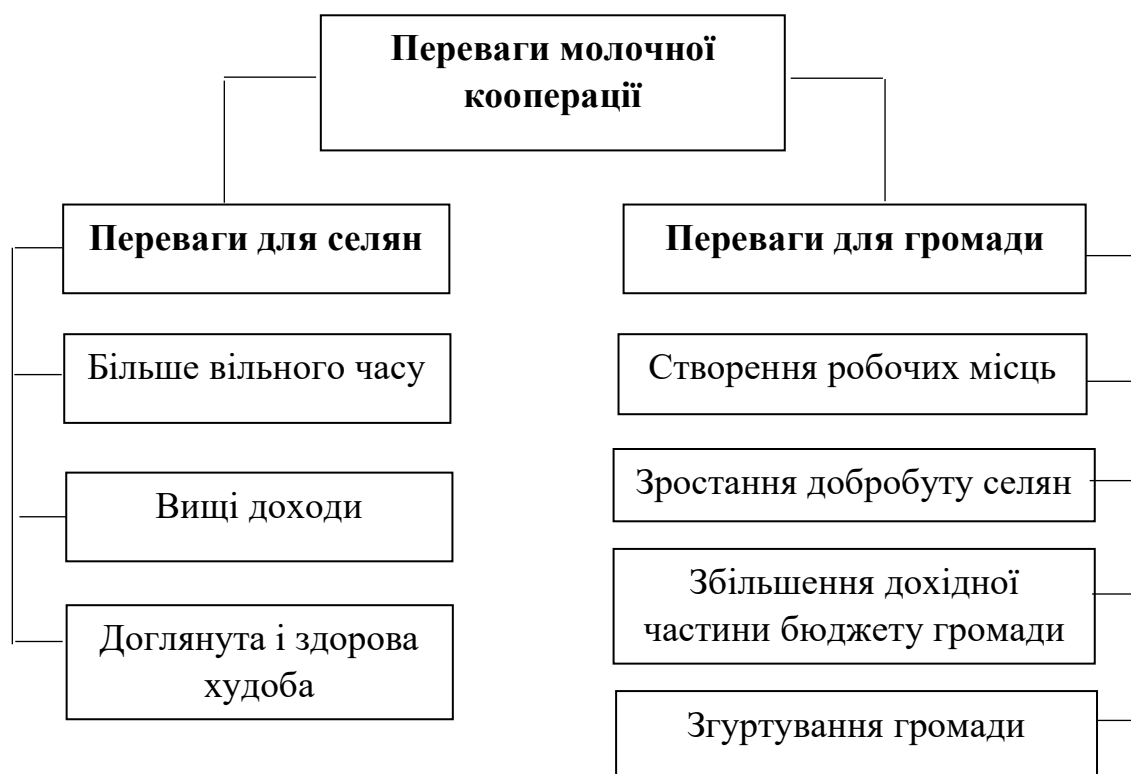

Рисунок 3.5 – Переваги молочної кооперації для селян і для Борсухівської громади

1) можливість здавати молоко тому молокозаводу який запропонує найбільш вигідну ціну за молоко. Такої можливості не мають селяни які здають молоко індивідуально. Досвід українських молочних кооперативів показує, що ціна молока зростає на 25%;

2) поява вільного часу у власників худоби, адже вони не доять корів, це за них робить доярка і випасають по черзі худобу рідше бо частково працюючі люди виконують електропастух;

3) доглянута і здорова худоба адже її доглядає професійний ветеринар.

Переваги які отримає громада від роботи кооперативу:

- 1) створення нових робочих місць, скорочення безробіття;
- 2) зростання добробуту селян;
- 3) збільшення дохідної частини бюджету громади;
- 4) згуртування громади.

РОЗДІЛ 4

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

4.1 Контроль за ефективністю функціонування системи управління охорони праці

Організаційно-методична робота по управлінню охороною праці, підготовка управлінських рішень та контроль за їх реалізацією здійснюються службою охорони праці, підпорядкованою безпосередньо керівникові організації. На підприємстві неворибничої сфери, де кількість працівників не перевищує 100 осіб функції цієї служби можуть виконувати особи з відповідною професійною підготовкою за сумісництвом. Спеціалісти з охорони праці мають право: видавати керівникам структурних підрозділів обов'язкові для виконання приписи по усуненню наявних недоліків; одержувати необхідні відомості, документацію та пояснення з питань охорони праці; вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань і не мають допуску до відповідної роботи; зупиняти роботу виробництв, дільниць, машин, механізмів, устаткування у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працівників; надсилати керівникові підприємства подання про притягнення до відповідальності посадових осіб та інших працівників, які порушують вимоги охорони праці.

На кожному підприємстві для забезпечення ефективного функціонування СУОП за участю служби охорони праці виконуються такі види робіт: розробляються перспективні, поточні (річні) та оперативні (квартальні, місячні) плани по створенню безпечних та нешкідливих умов праці, комплексні заходи по досягненню встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничої санітарії, а також положення, інструкції та інші нормативні акти про охорону праці, які діють у межах підприємства; здійснюється атестація робочих місць за умовами праці; складається розділ "Охорона праці" колективного договору і "Угода з охорони праці"; проводяться навчання, інструктажі та перевірка знань

з охорони праці; організовуються проходження попереднього та періодичних медичних оглядів працівників певних категорій, а також забезпечення працівників певних категорій засобами індивідуального захисту, змиваючими та знешкоджуючими засобами, лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами.

Трудовий колектив на загальних зборах (конференції) затверджує «Положення про комісію з питань охорони праці підприємства». До складу цієї комісії від власника включаються працівник служби охорони праці, фахівці виробничої, юридичної та інших служб, від трудового колективу – працівники основних професій, уповноважені з питань охорони праці, представники профспілкової організації. Основним завданням комісії є захист прав та інтересів працівників у сфері охорони праці, підготовка рекомендацій власнику та працівникам щодо профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань, узгодження позицій сторін у вирішенні практичних питань охорони праці, вироблення пропозицій щодо включення до колективного договору окремих питань з охорони праці та використання коштів фонду охорони праці підприємства.

Для практичного вирішення питань забезпечення безпеки праці на підприємстві створюються постійно діюча комісія з питань атестації робочих місць, умов праці, та комісія по введенню у експлуатацію об'єктів виробничого або соціального призначення, відремонтованого або модернізованого устаткування.

В управлінні охороною праці та здійсненні громадського контролю за дотриманням законодавства з охорони праці беруть участь уповноважені трудових колективів з питань охорони праці. Діяльність їх здійснюється згідно з «Положенням про роботу уповноважених трудових колективів з питань охорони праці», яка затверджується на загальних зборах (конференції) трудового колективу підприємства. Уповноважені з питань охорони праці беруть участь у розробці розділу “Охорона праці” колективних договорів та комплексних заходів по досягненню встановлених нормативів з охорони праці, роботі

постійно діючої комісії по атестації робочих місць з умови праці, розслідуванню нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві (якщо постраждалий не є членом профспілки), вирішення спірних питань, заяв та скарг, пов'язаних з забезпеченням безпеки праці.

Обов'язки власника та уповноважених ним посадових осіб у забезпеченні безпеки праці визначені законом України “Про охорону праці”, виконання їх забезпечує ефективне вирішення завдань управління охороною праці на підприємстві.

4.2 Критичні стани людини

Критичні стани – крайня ступінь будь-якої патології, при якій спостерігаються розлади фізіологічних функцій і порушення діяльності окремих систем, які не можуть спонтанно коригуватися шляхом саморегуляції і вимагають часткової або повної корекції або штучного заміщення.

Термінальні стани – останні стадії життя (стани між життям і смертю): преагонія, агонія, клінічна смерть.

Вмирання – процес згасання життєвих функцій організму. Є не тільки якісним переходом від життя до смерті, але і являє собою послідовні і закономірні порушення функцій і систем організму, що закінчуються їх вимиканням. Наявність послідовності і поступовості виключення функцій дає час і обумовлює можливість втручання з метою відновлення життя.

Преагонія – початкова стадія процесу вмирання, що характеризується важким порушенням діяльності ЦНС, дихання і кровообігу оборотного характеру. На цій стадії відбувається поступове пригнічення свідомості і зниження рефлексів, порушення фізіологічного дихання (поверхнєве прискорене або уповільнене), розвивається артеріальна гіпотензія і виражені порушення мікроциркуляції, у вигляді гіпостатичних плям на кінцівках, наростає ціаноз або блідість шкірних покривів. При цьому стадія преагонії може бути відсутня при швидкому вмиранні (наприклад, при ураженні електрострумом) або тривати кілька годин (наприклад, при крововтраті).

Термінальна пауза – перехідний період між преагонією і агонією, що характеризується згасанням рефлекторної діяльності, тимчасовим апное, критичною артеріальною гіпотензією, вираженою брадикардією, подальшим поглибленням гальмування кори головного мозку і вимиканням його з регуляції життєво важливих функцій організму. Це період «безвладдя», коли вищі відділи головного мозку вже виключені з процесу управління життєво важливими функціями організму, а еволюційно стародавні стовбурові структури ще не взяли на себе регулюючі функції. Саме в цей момент відбувається тимчасове посилення вагусного впливу, який і обумовлює розвиток апное і різкої брадикардії.

Агонія – останній «спалах» життя, що характеризується короткочасною активацією всіх структур мозку, спрямованою на боротьбу з згасанням життєвих сил організму. Після періоду апное з'являються спочатку рідкісні, а потім все частіші дихальні рухи за участю допоміжної мускулатури. Може відзначатися патологічне дихання типу «гаспінг» - короткий максимальний вдих з швидким повним видихом. Відзначається збільшення частоти пульсу і підйом артеріального тиску. У ряді випадків ця активація життєвих функцій призводить до відновлення рефлекторної діяльності, а іноді (дуже рідко) і свідомості. Однак на певному етапі, подальше підтримання життєдіяльності стає неможливим, відбувається прогресивне пригнічення рефлекторної діяльності, дихання і гемодинаміки, з подальшим розвитком клінічної смерті.

Клінічна смерть – оборотний стан, що починається з моменту припинення вітальних функцій (кровообігу, дихання) до настання незворотних змін в корі головного мозку. Іншими словами, це період збереження своєї життєздатності нейронами кори головного мозку в умовах аноксії (оскільки вміст O_2 в тканинах головного мозку знижується до нуля протягом 1 хв. з моменту зупинки кровообігу). Тривалість клінічної смерті, перш за все, залежить від температури тіла потерпілого. При підвищенні температури період клінічної смерті скорочується до 1-2 хв. за рахунок збільшення споживання кисню тканинами внаслідок превалювання процесів дисоціації оксигемоглобіну над його

утворенням. Навпаки, при зниженні температури (в умовах гіпотермії) період клінічної смерті подовжується в середньому до 12 хв. за рахунок зниження споживання кисню тканинами (у виняткових випадках, наприклад, при утопленні у крижаній воді він може бути 30-60 і більше хвилин).

В умовах нормотермії період клінічної смерті становить 3-5 хв., виступаючи лімітуючим фактором реанімації (див. рис. 4.1).

Рисунок 4.1 – Можливість відновлення кровообігу при різних критичних станах

Так, якщо СЛР була розпочата протягом 5 хв. з моменту зупинки кровообігу і закінчилася відновленням спонтанного кровообігу і дихання, то є всі шанси на відновлення повноцінного мислення без неврологічного дефіциту. У разі, якщо СЛР розпочато через 10 хв. з моменту зупинки кровообігу, то відновлення свідомості буде супроводжуватися неврологічними порушеннями в тій чи іншій мірі вираженості, а якщо через 15 хв. - можливе відновлення тільки вегетативних функцій, в той час як відновлення свідомості стає неможливим (тобто в більшості випадків буде мати місце так звана соціальна смерть, синонім - вегетативний стан).

СЛР, розпочата через 20 і більше хвилин з моменту зупинки кровообігу, асоціюється з тотальною загибеллю всіх відділів головного мозку, включаючи стовбурові структури (децеребрація), коли стає неможливим відновлення навіть вегетативних функцій.

Соціальна смерть - частково оборотний стан, що характеризується незворотною втратою функцій кори головного мозку (декортикацією) при збереженні вегетативних функцій.

Біологічна смерть – необоротний стан клітин життєво важливих органів, коли оживлення організму як цілісної системи неможливо.

Смерть мозку – повне та незворотне припинення всіх функцій головного мозку, зареєстроване при працюючому серці, на фоні ШВЛ, інфузійної і медикаментозної терапії. У сучасному розумінні, смерть мозку розглядається як юридичний еквівалент смерті людини.

Ознаки клінічної смерті:

А. Основні:

1. Відсутність пульсу на сонній артерії. Пульс на сонних артеріях визначають пальпаторно, подушечками вказівного і середнього пальців руки, повільно зміщуючи їх від кута щитовидного хряща («кадика») до внутрішнього краю грудино-ключичнососцеподібного м'яза.

2. Відсутність дихання. Наявність ознак дихання оцінюють шляхом вислуховування руху повітря близько дихальних шляхів потерпілого і наглядом за екскурсією грудної клітки (А - Відсутність пульсу на сонній артерії, Б - Відсутність дихання).

Б. Додаткові:

1. Відсутність свідомості.

2. Блідість (землисто-сірий колір) або мармуровість шкірних покривів.

3. Атонія, арефлексія.

Діагностика клінічної смерті повинна бути проведена максимально швидко (до 10 секунд) для негайного початку реанімації, оскільки якщо критичні

3-5 хв. періоду клінічної смерті будуть втрачені, настає необоротна загибель головного мозку.

Показаннями до проведення серцево-легеневої реанімації є всі випадки клінічної смерті, незалежно від причин, що її викликали.

Протипоказаннями до проведення серцево-легеневої реанімації є всі випадки, коли заздалегідь відомо, що реанімація у даної людини абсолютно марна і безперспективна:

1. Наступ смерті внаслідок тривалого виснажливого захворювання, коли у хворого вже були використані всі сучасні методи лікування і смерть не є раптовою (в даному випадку проведення реанімації буде не продовженням життя, а лише продовженням процесу вмирання, що є не етичним).

2. Наступ смерті у хворих з інкурабельними захворюваннями (онкопатологія в термінальній стадії, травми, не сумісні з життям - трансекція, декапітація, повне знекровлення, термінальні стадії порушень мозкового кровообігу – інсультів).

3. Якщо є ознаки біологічної смерті:

- висихання рогівки - «тьмянний оселедцевий блиск»;
- трупні (гіпостатичні) плями - виникають через 1 годину після зупинки кровообігу, перш за все по задній поверхні шиї і повністю проявляються через 6-12 годин;
- трупне задубіння - в області нижньої щелепи виникає через 1 годину (максимум через 3 години після настання смерті), за тим воно поширюється по всьому тілу;
- трупний запах - з'являється в залежності від температури навколишнього середовища, вологості повітря, приблизно через 2 дні після настання смерті;
- відсутність корнеального рефлексу, плями Лярше.

ВИСНОВКИ

У розвитку економіки інфраструктура займає центральне місце, вона є постачальником цього розвитку. Стан інфраструктури пов'язаний із станом матеріального виробництва, територіальним поділом праці, розвитком продуктивних сил, специфіки галузей і регіонів. В Україні виникла нагальна потреба у вирішенні проблем розвитку складових інфраструктури, і особливо сільської інфраструктури.

Здійснений у роботі аналіз розвитку інфраструктури Борсуківської сільської територіальної громади показав, що найважливішими проблемами громади є безробіття, розвиток підприємництва, стан кооперативного руху та використання вільних земельних ділянок. У роботі було запропоновано спосіб стабільного наповнення бюджету громади акцизними платежами, через будівництво автозаправного комплексу, що допоможе скороченню безробіття.

На сьогодні в Борсуківській територіальній громаді немає жодного кооперативу, хоча для його створення є достатній потенціал. Організація молочного кооперативу сприятиме зростанню доходів громадян та загалом всієї громади, створенню нових робочих місць.

Розвиток інфраструктури Борсуківської громади, поява нових форм господарювання, активізація підприємництва сприятимуть зменшенню безробіття, зростанню доходів мешканців громади і рівня їх добробуту, покращенню умов життя громадян, покращенню якості послуг. Наслідком такої політики буде зміцнення фінансового становища громади, активізація місцевого населення в управлінні громадою.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. 20-те щорічне опитування керівників найбільших компаній світу. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2017/20th-pwc-ceo-survey-ukr.pdf>
2. Богуш Л.Г. Соціальна інфраструктура об'єднаних громад України: підходи до розвитку. *Актуальні проблеми економіки №9 (183)*. 2016. С. 172-183.
3. Борсуківська громада (офіційний сайт). URL: <https://borsukivska-gromada.gov.ua/>
4. Витяг із законопроекту «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
5. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К.: ТОВ «Софія-А». 2013. 160 с.
6. Гладкий О.В. Менеджмент регіонального розвитку: навч. посіб. К.: Академвидав, 2013. 248 с.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Децентралізація влади. URL: <http://decentralization.gov.ua/>
9. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: результати шостої хвилі соціологічного дослідження. Аналітичний звіт Council of Europe. 2021. 157 с.
10. Закон України «Про державний бюджет на 2022 рік». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
11. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 №157-VIII. / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
12. Закон України: Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР зі змінами та доповненнями //

Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1997. № 24. С. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

14. Інфраструктура ринку. Електронний фаховий науково-практичний журнал . URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/>

15. Кім В. Чан. Стратегія блакитного океану. Як створити безхмарний ринковий простір і позбутися конкуренції : пер. з англ. / Кім В. Чан, Моборн Рене. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 270 с.

16. Конституція України (№ 254-к/96-ВР від 28.06.1996 р., поточна редакція станом на 01.01.2020 р. на підставі 27-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

17. Кращі практики. Міністерство соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/krashchi-praktiki.html?PrintVersion>

18. Кужда Т. І. Електронне урядування в Україні та в світі. Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні : матеріали І між регіон. наук.-практич. конф. м. Тернопіль, 21 травня 2019 р. Тернопіль, С. 57-58.

19. Кужда Т.І., Сороківська О.А., Мосій О.Б. Теоретичні аспекти управління змінами в публічній організації // Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 26 (Ч.2). 2017. С. 40-43. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22541>.

20. Машлій Г.Б., Мосій О.Б. Моніторинг перспектив та інвестиційні інструменти розвитку територіальних громад. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2021. №3 (30).

21. Методичний посібник для розробників проєктів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад. 2016. 54 с. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiQk5DaoPr9AhUTHHcKHxUC9kQFnoECAkQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.prostir.ua%2Fwp->

[content%2Fuploads%2F2016%2F08%2FMethodicalHandbook_2016_web.pdf&usg=AOvVaw0zNqq8eUyhbbjh9R6RSXuq](#)

22. Мосій О.Б. Впровадження електронного урядування у діяльності органів місцевого самоврядування / О.Б. Мосій // Інфраструктура ринку. 2018. №24. С. 203-207. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/24-2018>.

23. Мосій О.Б. Вплив відкритих даних на діяльність органів місцевого самоврядування // Міжнародна наукова інтернет-конференція «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 33)»/ 36. тез доповідей: випуск 33 (м. Тернопіль, 13.11. 2018 р.). Ч. 2. Тернопіль. 2018. С. 36-37. URL: <https://drive.google.com/file/d/1mks34kW0mrNEQ8lAAv1AFeGAh4GCSWWp/view>

24. Мосій О.Б. Електронна ідентифікація громадян при використанні онлайн послуг у Тернопільській області. Міжрегіональна науково-практична конференція «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні». ТНТУ ім. І. Пулюя. ФОП Паляниця В.А. 2019. С. 61.

25. Мосій О. Б., Струтинська І. В. Дослідження ролі е-урядування у розвитку місцевого самоврядування. Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування: Колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кирич Н. Б. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. С. 128-143.

26. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні. URL: <http://www.surdp.eu>

27. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2023 рік. URL: <https://oda.te.gov.ua/diyalnist/ekonomika>

28. Реформа децентралізації. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

29. Романюк С.А. Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика: монографія/ С.А. Романюк. К.: НАДУ, 2013. 375 с.

30. Сокурєнко В.В., Бандурка О.М., Бортник С.М. та ін. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. За заг. ред. В.В. Сокурєнка. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с.

31. Сороківська О.А. Перспективи використання в Україні європейського досвіду державного регулювання процесів інвестування/Г.Б. Машлій, О.Б. Мосій, О.А. Сороківська// "Інноваційний потенціал сучасної економічної науки": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. Тернопіль, 2017. С. 121-123. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2343/>.

32. Сороківська О.А. Мосій О.Б., Кужда Т.І. Реформа децентралізації в Україні та розвиток місцевого самоврядування// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Випуск 14. Частина 2. С. 138-141. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22516>

33. Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки та план заходів з її реалізації у 2021-2023 роках. URL: <https://oda.te.gov.ua/news/na-ternopilshchyni-realizuietsia-stratehiia-rozvytku-oblasti-na-2021-2027-roky>

34. Схема планування території Тернопільської області. URL: <https://architecture.te.gov.ua/diyalnist/shema-planuvannya-teritoriyi-ternopilskoyi-oblasti/>

35. Ткачук А. Ф. Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей / Анатолій Ткачук. К.: ІКЦ «Легальний статус», 2012. 144 с.

36. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / [Ткачук А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К.: ТОВ «Софія». 2012. 120 с.

SWOT-матриця Тернопільської області

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ
Підтримують

<i>Сильні сторони</i>	<i>Можливості</i>
Вигідне географічне розташування на перетині важливих тран-спортних артерій, які є складовими транснаціонального коридору GOhighway (Гданськ, Гдиня (Республіка Польща) – Одеса, Миколаїв (Україна))	Поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно-імпорتنих та інвестиційних відносин з країнами світу
Сприятливі природні умови для ведення сільського господарства	Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та дешевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках
Позитивна динаміка розвитку сільськогосподарського виробництва, що формує потужну сировинну базу галузі рослинництва для харчової переробної промисловості	Покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні
Добре розвинена харчова галузь промисловості	Зростання попиту на якісні ІТ – продукти на світових та внутрішньому ринках
Високий потенціал світлотехнічної галузі промисловості	Зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, такі в Україні
Достатній рівень виробничої та наукової бази для виготовлення біопалива, біоетанолу	Формування ефективної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці
Наявний потенціал виробництва органічних добрив на базі переробки відходів підприємств агропромислового комплексу	Поглиблення міжнародної наукової співпраці, можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій
Сформована мережа об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва	Завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади
Потужний і різноманітний туристичний, природний та культурно-історичний потенціал області	Створення передумов для розвитку спиртової галузі
Наявність передумов для створення інноваційного середовища у регіоні	
Наявність потенціалу для підготовки та перепідготовки робітничих кадрів з метою задоволення потреб регіону	
Рационалізація природо-користування, відтворення природно-ресурсного потенціалу області та формування природо-стабілізуючої екологічної мережі	
Висока духовність населення та один з найнижчих рівнів злочинності	

ВИКЛИКИ
Зменшують

<i>Слабкі сторони</i>	<i>Можливості</i>
Низька частка виробництва із високим ступенем переробки, високою доданою вартістю, недостатній рівень кооперації та кластеризації суб'єктів господарювання	Поглиблення інтеграційних тенденцій, нарощення експортно - імпорتنих та інвестиційних відносин з країнами світу
Переважає сировинна структура експорту продукції, незначний відсоток малих підприємств, які експортують власну продукцію	Зростаючий попит на споживання продукції сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості та нішевої, органічної продукції на внутрішньому та світових ринках
Відсутність доступного довготривалого кредитування банківськими установами для широкого кола суб'єктів господарювання, зокрема стартапів	Покращення бізнес-клімату та впровадження ефективних продуктів для підтримки малого та середнього бізнесу на державному рівні
Недостатня кількість об'єктів інфраструктури для переробки та зберігання зернових та олійних культур	Зростання попиту на якісні ІТ - продукти на світових та внутрішньому ринках
Стійка тенденція до збільшення обсягів видалення відходів (зокрема ТПВ) та відсутність мережі підприємств з їх переробки	Зростання попиту на вітчизняні туристичні продукти як в світі, такі в Україні
Критичний стан житлово-комунальної інфраструктури	Формування ефективної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти для задоволення потреб ринку праці
Низька якість дорожньої інфраструктури області, відсутність діючого аеропорту, недостатня забезпеченість економіки області залізничною інфраструктурою	Поглиблення міжнародної наукової співпраці, можливостей інтеграції наукових досліджень навчальних закладів в європейський ринок освітніх та наукових інновацій
Низький рівень доходів населення, високий рівень безробіття	Завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади
Складна демографічна ситуація, зокрема скорочення чисельності наявного населення, перевищення кількості померлих над кількістю новонароджених, міжнародні міграційні процеси	Створення передумов для розвитку спиртової галузі
Недостатня чисельність сучасної інфраструктури туристичної індустрії, в тому числі індустрії відпочинку та розваг	
Недостатній рівень інтегрованості науки в реальний сектор економіки	
Диспропорції соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць області	

РИЗИКИ
Посилюють

Структура виконавчого апарату управління Борсуківської сільської
територіальної громади

№ п/п	Назва структурного підрозділу та посад	К-сть штатних одиниць
1	2	3
1.	Апарат сільської ради	12
1.1	Сільський голова	1
1.2	Секретар сільської ради	1
1.3	Заступник сільського голови	1
1.4	Староста Великокусковецького старостинського округу	1
1.5	Староста Снігурівського старостинського округу	1
1.6	Староста Борщівського старостинського округу	1
1.7	Староста Піщатинського старостинського округу	1
1.8	Староста Нападівського старостинського округу	1
1.9	Діловод	4
2.	Відділ організаційно-виконавчої роботи	3
2.1	Начальник відділу	1
2.2	Юрисконсульт	1
2.3	Діловод	1
3.	Відділ фінансово-господарського забезпечення	8
3.1	Начальник відділу	1
3.2	Головний бухгалтер	1
3.3	Головний спеціаліст-економіст	1
3.4	Завідувач господарства	1
3.5	Прибиральник службових приміщень	2
3.6	Опалювач	1
3.7	Завідувач архіву, діловод	1
4.	Відділ земельних відносин, будівництва та архітектури, житлово-комунального господарства, транспорту, зв'язку та благоустрою	2
4.1	Начальник відділу	1
4.2	Інспектор з будівництва, архітектури та земельних відносин	1
5	Відділ "Центр надання адміністративних послуг"	3
5.1	Начальник відділу	1
5.2	Адміністратор	2
6	Сектор економічного розвитку та інвестицій	1
6.1	Старший інспектор з економічного розвитку та інвестицій	1
7	Сектор «Служба у справах дітей»	1
7.1	Провідний спеціаліст	1

Продовж. дод. Б

8.	Фінансовий відділ	2
8.1	Начальник відділу	1
8.2	Головний спеціаліст	1
9.	Відділ освіти, охорони здоров'я, культури, туризму, молоді та спорту	6
9.1	Начальник відділу	1
9.2	Головний бухгалтер	1
9.3	Заступник головного бухгалтера	1
9.4	Провідний спеціаліст	2
9.5	Бухгалтер	1
10.	Центр культури, дозвілля та спорту	1
10.1	Директор центру	1
11	Центр надання соціальних послуг	2
11.1	Директор центру	1
11.2	Завідувач відділення	1
	Всього	41